लोक सेवा आयोग
नेपाल न्याय सेवा अन्तर्गत न्याय, कानून र सरकारी वकिल समूहका राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी, शाखा अधिकृत वा सो सरह पदको
खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लागि पाठ्यक्रम

पाठ्यक्रमको रुपरेखालाई निम्नानुसारका दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण (First Phase) :– **लिखित परीक्षा** **पूर्णाङ्क :– ३००**
द्वितीय चरण (Second Phase) :– **सीप परीक्षण, सामूहिक परीक्षण र अन्तर्वार्ता** **पूर्णाङ्क :– ६०**

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

तालिका (१)

१. **प्रथम चरण** (First Phase) :- **लिखित परीक्षा** (Written Examination)

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उतीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या X अङ्क	समय
प्रथम	शासन प्रणाली (Governance Systems)	१००	४०	विषयगत (Subjective)	१०प्रश्न x १०अङ्क	३ घण्टा
द्वितीय	समसामयिक विषय (Contemporary Issues)	१००	४०	विषयगत (Subjective)	१०प्रश्न x १०अङ्क	३ घण्टा
तृतीय	समसामयिक कानून तथा अभ्यास (Contemporary Law & Practices)	१००	४०	विषयगत (Subjective)	८ प्रश्न x १०अङ्क ४ प्रश्न x ५ अङ्क	३ घण्टा

तालिका (२)

२. **द्वितीय चरण** (Second Phase): - **सीप परीक्षण, सामूहिक परीक्षण र अन्तर्वार्ता** (Skill Test, Group Test & Interview)

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
सूचना प्रविधि सीप परीक्षण (Information Technology Skill Test)	१०	प्रयोगात्मक (Practical)#	२० मिनेट
सामूहिक परीक्षण (Group Test)	१०	समूहमा व्यक्तिगत प्रस्तुति (Individual Presentation in Group)	३० मिनेट
व्यक्तिगत अन्तर्वार्ता (Individual Interview)	४०	मौखिक (Oral)	

तालिका (३)

 # प्रयोगात्मक परीक्षा योजना (Practical Examination Scheme)

विषय	पूर्णाङ्क	विषयवस्तु शिर्षक	अङ्क	समय
सूचना प्रविधि सीप परीक्षण (IT Skill Test)	१०	Devanagari Typing	**२.५ अङ्क**	**५ मिनेट**
		English Typing	**२.५ अङ्क**	**५ मिनेट**
		Word processing	**२ अङ्क**	**१० मिनेट**
		Electronic Spreadsheet	**१ अङ्क**	
		Presentation System	**१ अङ्क**	
		Windows basic, Email and Internet	**१ अङ्क**	
जम्मा			**१० अङ्क**	**२० मिनेट**

द्रष्टव्य :

१. यो पाठ्यक्रम रुपरेखा/योजनालाई प्रथम चरण (लिखित परीक्षा) तथा द्वितीय चरण (सीप परीक्षण, सामूहिक परीक्षण र अन्तर्वार्ता) गरी दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।

२. माथि **तालिका (१), तालिका** (२) र **तालिका (३)** मा दिइए अनुसारको परीक्षा योजना नेपाल न्याय सेवा अन्तर्गत न्याय, कानून र सरकारी वकिल सबै समुहको लागि अनिवार्य हुनेछ ।

३. संयुक्त र एकीकृत परीक्षा प्रणालीको आधारमा माथि उल्लिखित नेपाल न्याय सेवाका सबै समुहहरुको लागि प्रथम, द्वितीय र तृतीय पत्र/विषयको विषयवस्तु एउटै (Common) र अनिवार्य हुनेछ ।

४. उल्लिखित नेपाल न्याय सेवा अन्तर्गतका सबै समूहहरुको खुला र समावेशी समूहहरुको एउटै (Common) प्रश्नपत्रको माध्यमबाट संयुक्त र एकीकृत परीक्षा सञ्चालन हुनेछ ।

५. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।

६. विषयगत प्रश्नहरुको हकमा तोकिएको अङ्कमा एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरु (Short notes) सोध्न सकिने छ ।

७. परीक्षामा सोधिने **प्रश्नसंख्या र अङ्कभार** यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिईए अनुसार हुनेछ ।

८. विषयगत प्रश्न हुने पत्र/विषयका प्रत्येक भाग/खण्ड/एकाइका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरु हुनेछन् । परिक्षार्थीले प्रत्येक भाग/खण्ड/एकाईका प्रश्नहरुको उत्तर सोही भाग/खण्ड/एकाईको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।

९. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरु परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्क्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।

१०. प्रथम चरणको लिखित परीक्षामा छनौट भएका उम्मेदवारहरुलाई मात्र द्वितीय चरणको सीप परीक्षण, सामूहिक परीक्षण र अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ ।

११. प्रथम चरणको लिखित परीक्षा र द्वितीय चरणको सीप परीक्षण, सामूहिक परीक्षण र अन्तर्वार्ताको कुल अङ्कको आधारमा योग्यताक्रम अनुसार अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ ।

१२. यस भन्दा अगाडी लागू गरिएको परीक्षा योजना खारेज गरिएको छ ।

१३. परीक्षा योजना र पाठ्यक्रम लागू मिति :– २०६९/१२/२९ **(२०७५/०८/२४ मा परीक्षा योजना (Examination Scheme) मा परिमार्जन गरिएको)**

लोक सेवा आयोग

प्रथम पत्रः- शासन प्रणाली

Section (A) - 10 Marks × 3 Questions = 30 Marks

१. राज्य र शासन

१.१ शासनका आधारभूत पक्षहरु : अवधारणा, सन्दर्भ र विशेषताहरु
१.२ शासनको राजनैतिक तथा प्रशासनिक संरचना
१.३ सूचनाको हक र पारदर्शिता
१.४ राष्ट्र निर्माण र राज्य निर्माण
१.५ नेपालको शासन प्रणाली
१.६ राष्ट्रिय सुरक्षा व्यवस्थापन : अवधारणा, क्षेत्र र नेपालमा राष्ट्रिय सुरक्षाका विद्यमान प्रावधानहरु
१.७ वहुस्तरिय शासन र नेपाल : अनौपचारिक शासन, नागरिक समाजको शासन, स्थानीय शासन, सहकारीतामूलक शासन, व्यावसायिक शासन र संयुक्त राष्ट्रसंघ

Section (B) - 10 Marks × 2 Questions = 20 Marks

२. संविधान र कानून

२.१ संविधानवाद्
२.२ नेपालमा संबैधानिक विकास
२.३ नेपालको वर्तमान संविधान
   २.३.१ मूलभूत विशेषताहरु, कार्यपालिका, व्यवस्थापिका र न्यायपालिका
   २.३.२ मौलिक हक, निर्देशक सिद्धान्त र राज्यका नीतिहरु
   २.३.३ संबैधानिक तथा कानून निर्मित निकायहरुको कार्य एवं तिनको कार्यक्षेत्र
२.४ मानव अधिकार
२.५ नागरिक चेतना, जनताका कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु
२.६ कानूनका श्रोतहरु त्था नेपालमा कानून निर्माणको प्रक्रिया
२.७ कानूनको शासन, लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यता, समावेशीकरण, समानुपातिक प्रतिनिधित्व तथा सकारात्मक विभेद

Section (C) - 10 Marks × 3 Questions = 30 Marks

३. सार्वजनिक सेवा तथा सार्वजनिक व्यवस्थापन

३.१ सार्वजनिक सेवाको अवधारणा, कार्य, विशेषता र भूमिका
३.२ सार्वजनिक सेवा प्रवाह
३.३ राजनैतिक तटस्थता, प्रतिवद्धता, पारदर्शिता र उत्तरदायित्व
३.४ सार्वजनिक कोषको सदुपयोग, सदाचार र नैतिकता
३.५ सार्वजनिक व्यवस्थापन, निजामती सेवा र कर्मचारीतन्त्र
३.६ सार्वजनिक नीति : निर्माण प्रक्रिया र विश्लेषण
३.७ सार्वजनिक सेवा वडापत्र
३.८ विद्युतीय शासन

Section (D) - 10 Marks × 2 Questions = 20 Marks

४. श्रोत व्यवस्थापन र योजना

४.१ मानव श्रोत व्यवस्थापन : प्राप्ति, विकास, उपयोग र सम्भार
४.२ सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन : नेपालको योजना र बजेट प्रणाली
४.३ नेपालमा सरकारी लेखा प्रणाली र लेखापरीक्षण प्रणाली
४.४ वित्तीय व्यवस्थापन र सामाजिक उत्तरदायित्व
४.५ विकास योजना र चालू आवधिक योजना
४.६ सहभागितामूलक योजना र विकास

(In English)

Paper I: - Governance Systems

Section (A) - 10 Marks × 3 Questions = 30 Marks

1. State and Governance

1.1 Fundamentals of governance: concept, context and characteristics
1.2 Political and administrative structures of governance
1.3 Right to information and transparency
1.4 Nation building and state building
1.5 Governance systems in Nepal
1.6 National security management: concept, scope and existing provisions of national security in Nepal
1.7 Multi-level governance and Nepal: informal governance, civil society governance, local governance, cooperative governance, corporate governance and United Nations Organization

Section (B) - 10 Marks × 2 Questions = 20 Marks

2. Constitution and Law

2.1 Constitutionalism
2.2 Constitutional development in Nepal
2.3 Present constitution of Nepal
  2.3.1 Salient features, executive, legislative and judiciary
  2.3.2 Fundamental rights, directive principles and policies of the State
  2.3.3 Function and jurisdiction of constitutional and statutory bodies
2.4 Human rights
2.5 Civic sense, duties and responsibilities of people
2.6 Sources of law and law making process in Nepal
2.7 Rule of law, democratic values and norms, inclusion, proportional representation and affirmative action

Section (C) - 10 Marks × 3 Questions = 30 Marks

3. Public Service and Public Management

3.1 Concept, functions, characteristics and role of public service
3.2 Public Service delivery
3.3 Political neutrality, commitment, transparency and accountability
3.4 Utilization of public funds, ethics and morality
3.5 Public management, civil service and bureaucracy
3.6 Public policy: formulation process and analysis
3.7 Public Service Charter
3.8 E-governance

Section (D) - 10 Marks × 2 Questions = 20 Marks

4. Resource Management and Planning

4.1 Human Resource Management : procurement, development, utilization and maintenance
4.2 Public financial management: planning and budgeting system in Nepal
4.3 Government accounting and auditing system in Nepal
4.4 Financial management and social accountability
4.5 Development planning and current periodic plan
4.6 Participatory planning and development

लोक सेवा आयोग
नेपाल न्याय सेवा अन्तर्गत न्याय, कानून र सरकारी वकिल समूहका राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी, शाखा अधिकृत वा सो सरह पदको
खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लागि पाठ्यक्रम

प्रथम पत्रः- शासन प्रणाली बिषय नमूना प्रश्नहरु
Sample Questions: Paper I - Governance System
Section (A) - 10 Marks × 3 Questions = 30 Marks

1. शासनको अवधारणा स्पष्ट गर्दै यसका आधारभूत पक्ष तथा विशेषताहरु उल्लेख गर्नुहोस् ।
   Clarifying the concept of governance, mention its fundamental aspects as well as features.

2. सूचनाको हकलाई सुदृढ पार्नमा पारदर्शिताले पुर्‍याएको योगदानको चर्चा गर्दै पारदर्शिताको सीमा उल्लेख गर्नुहोस् ।
   Discuss the contribution of transparency in strengthening the Right to Information and also mention the limitation of transparency.

3. राष्ट्रिय सुरक्षा व्यवस्थापनको क्षेत्र उल्लेख गर्नुहोस् । नेपालमा राष्ट्रिय सुरक्षाका विद्यमान प्रावधानहरुको संक्षिप्त समीक्षा गर्नुहोस् ।
   Mention the scope of National Security Management. Briefly comment on the prevailing provisions of the national security of Nepal.

Section (B) - 10 Marks × 2 Questions = 20 Marks

4. कानुनका श्रोतहरु उल्लेख गर्दै नेपालमा कानुन निर्माणको प्रक्रिया प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
   Mentioning the sources of law, present the process of law formulation in Nepal.

5. लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यता भन्नाले के बुझ्नुहुन्छ ? नेपालमा यी मूल्य र मान्यताहरुको प्रयोग कसरी भएको पाउनु हुन्छ ? उल्लेख गर्नुहोस् ।
   What do you understand by democratic value and norm? How are such values and norms practiced in Nepal? Mention.

Section (C) - 10 Marks × 3 Questions = 30 Marks

6. सार्वजनिक सेवाको अवधारण उल्लेख गर्नुहोस् । सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी तुल्याउन राजनैतिक तटस्थता, प्रतिवद्धता, पारदर्शिता र उत्तरदायित्वको ठूलो भूमिका हुन्छ भन्ने भनाइका सन्दर्भमा आफ्नो धारणा प्रष्ट पार्नुहोस् ।
   Mention the concept of public service delivery. State your own view in the context of the saying that there is the vital role of political neutrality, commitment, transparency and accountability to make public service delivery effective.

7. सार्वजनिक व्यवस्थापनका प्रमुख कार्यहरु उल्लेख गर्नुहोस् ।
   Mention the major functions of public management.

8. सार्वजनिक नीतिलाई परिभाषित गर्दै सार्वजनिक नीति निर्माण प्रक्रिया प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
   Defining public policy, present the process how public policy is formulated.

Section (D) - 10 Marks × 2 Questions = 20 Marks

9. मानव श्रोत व्यवस्थापनका प्रमुख आयामहरुबारे संक्षिप्त चर्चा गर्नुहोस् ।
   Briefly discuss the major dimensions of human resource management.

10. सहभागितामूलक योजनाका प्रमुख विशेषताहरु उल्लेख गर्दै नेपालको विकास प्रशासनमा सहभागितामूलक योजनाको अभ्यासको अवस्था दर्शाउनुहोस् ।
    Mentioning the major features of participatory planning, present the status of the practice of participatory planning in the development administration of Nepal.

लोक सेवा आयोग